

NEPOGREŠLJIVO ORODJE ZA STALNO IZPOPOLNJEVANJE IN STROKOVNO IZVAJANJE AKTIVNOSTI NA PODROČJU PLINSKIH NAPRAV IN PLINOVODNIH SISTEMOV →

Mednarodna organizacija za standardizacijo ISO je bila ustanovljena 23. februarja 1947 in letos praznuje sedemdeseto obletnico. Kratica ISO izhaja iz grške besede isos, kar pomeni enak. Cilj standardizacije je namreč doseči poenotenje s pomočjo standardov.

Standard je dokument, ki ponuja specifikacije, navodila, karakteristike, predvsem pa zahteve, katerih izpolnjevanje omogoča, da materiali, proizvodi, procesi in storitve ustrezajo svojemu namenu.

Na posameznem strokovnem področju standarde pripravlja skupina strokovnjakov iz različnih držav, imenovana tehnični odbor (oznaka TC: technical committee). Tehnični odbor za

naloge na ožjem strokovnem področju lahko ustanovi delovno skupino (oznaka WG: working group). Zanimivo je, da je bil kot prvi tehnični odbor Mednarodne organizacije za standardizacijo ISO ustanovljen ISO/TC 1 Vijačni navoji, kar kaže, da je bilo strojništvo eno od prvih področij mednarodne standardizacije. Na področju elektrotehnike je bila podobna mednarodna organizacija s kratico IEC ustanovljena že leta 1906.

Mednarodni standardi z oznako ISO ali IEC zaradi globalizacije postajajo vedno pomembnejši. Podjetjem omogočajo širitev na nove trge ter odpravljajo ovire pri trgovanju. svobodno in pošteno trgovanje.

Zaradi tehnološke razvitosti, geografskih, zgodovinskih in drugih posebnosti je tudi Evropa razvila svoj sistem standardizacije. Na področju elektrotehnike je bil ustanovljen Evropski komite za standardizacijo v

elektrotehniki (CENELEC), vsa ostala področja, z izjemo telekomunikacij (ETSI), pa združuje Evropski komite za standardizacijo (CEN). Organizaciji CEN in CENELEC s sedežem v Bruslju sta močno povezani, njuni standardi imajo enako oznako EN.

Evropski standardi so eno od orodij za oblikovanje in zaščito skupnega evropskega trga. Upoštevanje evropskih standardov na evropskem trgu omogoča čezmejno trgovanje, zagotavlja medsebojno združljivost proizvodov, spodbuja inovacije in tehnološki razvoj ter zagotavlja varstvo uporabnikov in okolja. Proizvodi in storitve, ki ustrezajo zahtevam evropskih standardov, se lahko prodajajo v vseh državah članicah EU in EFTA, s čimer se poveča konkurenčnost podjetij.

V evropski organizaciji CEN in CENELEC je vključenih že 34 držav, pri njunem delu pa sodeluje več kot 60.000 strokovnjakov. Slovenijo v obeh organizacijah zastopa Slovenski inštitut za standardizacijo. Organizaciji tesno sodelujeta z Evropsko komisijo, kar zagotavlja, da evropski standardi resnično odgovarjajo na zahteve evropske zakonodaje.

Priprava evropskega standarda

Kaj potrebujemo?	Pobuda	00
Ali je izvedljivo?	Planiranje	10
Dajmo na papir	Osnutek	20
Ali ustreza vsem?	Konsenz	30
Pripombe?	Obravnava	40
Ali vsi sprejemajo?	Glasovanje	50
Izdano	Sprejem	60
Ali je še veljavno?	Pregled	95

Zaradi vse večje konkurence ter tudi zavedanja o pomenu skrbi za lastno zdravje in okolje, v katerem živimo, so zahteve, ki jih oblikuje globalni trg, vedno strožje. Zakonodaja se prilagaja hitremu razvoju in uvaja vedno večji nadzor nad procesi, ki potekajo v podjetjih. Zbirajo se podatki o proizvodnji, shranjevanju, ravnanju in odstranjevanju embalaže, surovin in končnih izdelkov. Preverjajo se vplivi na okolje in zdravje, posledično se postavljajo omejitve količine posameznih snovi, ki jih izdelki vsebujejo.

Da bi se izognili podvajanju stroškov, porabljenega časa in dela strokovnjakov, sta Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) in Evropski komite za standarde (CEN) podpisala Dunajski sporazum, ki omogoča pripravo skupnih standardov z oznako EN ISO. Zaradi širše uporabe nastalih standardov osnovni postopek priprave poteka v mednarodnem tehničnem odboru, evropski tehnični odbor pa ta postopek spremlja in se vanj vključuje. Večina tako nastalih standardov je primerna za uporabo tako v Evropski uniji kot širše v svetu. V nekaterih primerih pa se zahteve v različnih delih sveta razlikujejo in takrat

en standard ne zadošča. V takih primerih CEN pripravi svoj evropski standard z oznako EN, ki odraža evropske zahteve.

S pristopom k Evropski uniji se je Slovenija zavezala k spoštovanju evropske politike tudi na skupnem evropskem trgu. Standardi so se zaradi pravice do prostovoljnega sodelovanja in prispevanja vseh zainteresiranih pri njihovi pripravi in sprejemanju, odločanja, ki temelji na konsenzu, svoje preglednosti in javne dosegljivosti, medsebojne usklajenosti in usklajenosti z zakonodajo ter upoštevanja doseženega stanja tehnike izkazali za zelo učinkovito orodje za oblikovanje skupnega in enotnega trga.

Vsak evropski standard mora biti sprejet v nacionalni nabor standardov vsake članice, sočasno pa morajo biti razveljavljeni morebitni nasprotujoči standardi. Da ne bi prišlo do težav pri sprejemanju evropskih standardov na samem koncu postopka, so članice dolžne slediti postopku priprave evropskih standardov, v njem sodelovati s predlogi in pripombami in o pripravljenih osnutkih tudi glasovati.

Postopek priprave evropskega standarda se začne s pobudo. Po potrditvi pobude se določi tehnični odbor, ki bo standard pripravil. K sodelovanju so povabljene vse članice CEN, ki lahko delegirajo svoje strokovnjake. Oblikuje se delovna skupina, ki pripravlja dokument toliko časa, dokler ne dobi potrebne vsebine. Takrat predloži dokument v potrditev tehničnemu odboru.

Če tehnični odbor oceni, da je dokument dovolj dobro pripravljen, razpiše javno obravnavo. Sprva je javna obravnavna trajala šest mesecev, sedaj pa se ta čas v želji po hitrejši pripravi stalno krajša. V času javne obravnave Slovenski inštitut za standardizacijo pripravi svojo javno obravnavo na spletni strani: <http://www.sist.si/standardizacija/standardi-v-javni-obravnavi>. Evropski dokument v javni obravnavi se od končnega standarda loči po oznaki prEN (angleško draft), kar pomeni osnutek standarda, zato v Slovenskem inštitutu za standardizacijo dobi oznako oSIST prEN (osnutek standarda). V času javne obravnave se zbirajo pripombe, ki jih nato obravnava delovna skupina, ki je dokument pripravila. Slovenske pripombe obravnava pristojni tehnični odbor ali strokovni svet SIST. Poleg zbiranja pripomb se na stopnji javne obravnave tudi glasuje o tem, ali dokument izpolnjuje pričakovanja.

Če je prEN pri glasovanju dobil zadostno podporo, delovna skupina pri CEN nadaljuje z delom. Pregleda pripombe, poslane med javno obravnavo, in pripravi nov dokument. Potrjen dokument z oznako FprEN (angleško final draft) se razpošlje članicam v končno glasovanje. V Slovenskem inštitutu za standardizacijo dobi oznako kSIST FprEN (končni osnutek standarda).

Če FprEN pri končnem glasovanju dobi zadostno podporo, delovna skupina pri CEN pripravi končno obliko dokumenta z oznako EN, ki pomeni evropski standard. Evropski standard je navadno izdan v treh jezikih: angleškem, nemškem in francoskem. V Slovenskem inštitutu za standardizacijo dobi oznako

SIST EN (slovenski standard). Slovenski standardi SIST so večinoma evropski standardi, napisani v angleškem (lahko tudi v nemškem ali francoskem) jeziku in so po metodi ponatisa s slovenskim naslovom privzeti v nacionalni nabor standardov. Le majhen delež jih je prevedenih v slovenski jezik. V zadnjem času pa se poleg standardov pripravljajo tudi tehnične specifikacije, ki nosijo oznako SIST-TS.

Pomembno je, da se pravočasno razveljavijo vsi nasprotujoči standardi iz nacionalnega nabora standardov, to so bodisi stare izdaje standardov, lahko pa tudi izvirni slovenski standardi.

Zelo pomembno je, da se na nacionalni ravni oblikujejo strokovna telesa, v katerih se strokovnjaki združujejo, usklajujejo in izmenjujejo izkušnje. Samo tako lahko Slovenija suvereno zastopa svoje nacionalne interese.

V okviru Slovenskega inštituta za standardizacijo že dolga leta delujejo tehnični odbori, ki so povezani s področjem plina:

- **SIST/TC DPL Oskrba s plinom**
- **SIST/TC PLN Plinske naprave za dom**
- **SIST/TC TLP Tlačna oprema.**

Tehnični odbori vključujejo slovenske strokovnjake, ki prihajajo iz različnih ustanov in podjetij, so predstavniki vladnih organizacij, industrije, predstavniki fakultet, zavodov in inštitutov. V tehničnem odboru zastopajo in uresničujejo različne interese: so uporabniki standardov, uporabniki standardiziranih metod in izmerjenih rezultatov, ki jim služijo kot merilo o primernosti in učinkovitosti njihove opreme. Slovenski strokovnjaki pa ne sodelujejo samo na nacionalni ravni, temveč se neposredno vključujejo v delo evropskih tehničnih odborov.

Trenutno je na področju tehničnega odbora SIST/TC DPL Oskrba s plinom veljavnih 60 standardov, v programu pa je še 20 standardov v različnih stopnjah priprave. Pregled ključnih vsebin za področje plina, plinskih naprav in plinovodnih sistemov bo podan v naslednji številki revije Plin.

